

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

**KOKEGROPER, STOLPEHULL
UTEN KONTEKST, STRUKTURER
MED UKJENT FUNKSJON**

ÅRUM ØVRE, 644/3,7,
FREDRIKSTAD KOMMUNE,
ØSTFOLD

Lokalitet 22

Undersøkt i 2004

LINE GRINDKÅSA

Oversiktsfoto lokalitet 22 for avdekking.

Oslo 2004

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn Årum øvre	G.nr./ b.nr. 644/3,7
Kommune Fredrikstad	Fylke Østfold
Saksnavn E6-prosjektet Østfold	Kulturminnetype Kokegroper, stolpehull, strukturer med ukjent funksjon
Saksnummer (arkivnr. UKM) 02/12100 og 03/974	Tiltakskode/ prosjektkode 765033/200414
Eier/ bruker, adresse Reidun Irene Yven Blåveisveien 23 c 1659 Torp	Tiltakshaver Statens vegvesen
Tidsrom for utgravning 2.8.-3.8.2004	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum
ØK-kart CR 030-5-3	ØK-koordinater N 139401, Ø 22114
A-nr. 2004/176	C.nr. C.53691
ID-nr (Askeladden) 100075	Negativnr. (KHM) Cf.29 222
Rapport ved: Line Grindkåsa	Dato: 29.9.2004
Saksbehandler: Ingrid Ystgaard/Gro Anita Bårdseth	Prosjektleder: Gro Anita Bårdseth

SAMMENDRAG:

På lokalitet 22 ble det registrert 3 stolpehull, 2 mulige stolpehull, 5 kokegroper og 2 ildsteder. I tillegg ble det registrert spor etter 2 steinopptrekk, 1 rot og 3 strukturer hvis funksjon ikke kunne bestemmes hvorav 2 er vurdert som spor etter aktiviteter i nyere tid. De 3 strukturene med ukjent funksjon ble under planleggingen av utgravningen vurdert som mulige flatmarksgraver. I to av tilfellene er denne tolkningen avkrefet, mens den er vurdert som mindre sannsynlig i det tredje. Stolpehull, kokegroper og ildsteder er indikatorer på forhistorisk bosetning. Det var imidlertid ikke mulig å påvise noen sammenheng mellom de forskjellige strukturene på lokalitet 22, og det kan derfor ikke bestemmes at det faktisk har ligget en boplass her. Det er likevel mulig at store deler av en eventuell boplass ble fjernet ved anleggelsen av E6 slik den ligger i dag. Det er også mulig at de registrerte strukturene er spor etter et aktivitetsområde knyttet til den forhistoriske gården det ble funnet spor etter på lokalitetene 21 og 56 (Årum øvre 644/3,7) (Stene 2004), eller andre boplasser i området som ennå ikke er registrert. De kan også være spor etter et mer kortvarig opphold i området. Forhåpentligvis vil resultatene fra naturvitenskaplige analyser tilføre denne problemstillingen mer informasjon.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING	2
2	BAKGRUNN FOR UTGRAVNINGEN	3
3	TIDSROM OG DELTAKERE	3
4	LANDSKAP OG KULTURMILJØ	4
5	UTGRAVNINGEN	5
5.1	PROBLEMSTILLINGER.....	5
5.2	METODE.....	6
5.3	DOKUMENTASJON	6
5.4	NATURVITENSKAPLIGE PRØVER	6
5.5	FUNN.....	6
5.6	ARBEIDETS GANG.....	6
6	RESULTATER OG TOLKNINGER	7
6.1	FELT A.....	8
6.2	FELT B	8
6.2.1	<i>Stolpehull</i>	8
6.2.2	<i>Kokegroper og ildsteder</i>	8
6.2.3	<i>Strukturer med ukjent funksjon</i>	9
7	OPPSUMMERING	10
8	LITTERATURLISTE	11
9	VEDLEGG	12
9.1	TILVEKSTTEKST	12
9.2	STRUKTURLISTE.....	12
9.3	FUNNLISTE	12
9.4	PRØVELISTE	12
9.5	TEGNINGLISTE	12
9.6	FOTOLISTE	12

1 INNLEDNING

Under den arkeologiske undersøkelsen av automatisk fredede kulturminner i dyrket mark på lokalitet 22 ble det registrert kokegrop, ildsteder, stolpehull og strukturer hvis funksjon ikke kunne bestemmes

Det var ikke mulig å påvise noen sammenheng mellom strukturene, og de kan derfor ikke tolkes som spor etter en boplass. Det er imidlertid mulig store deler av en eventuell boplass har blitt fjernet i forbindelse med anleggelsen av E6 som løper parallelt med lokaliteten. Strukturene kan også være spor etter et aktivitetsområde i utkanten av en boplass som har ligget i nærområdet, eller etter et kortere opphold på området.

Figur 1 Oversikt mot sørøst over lokalitet 22. Foto: Line Grindkåsa

2 BAKGRUNN FOR UTGRAVNINGEN

I forbindelse med Storingsvedtak (St.prp. nr. 26, 1999-2000) om utvidelse av E6 gjennom Østfold fra to til firefelts motorvei, utførte Østfold fylkeskommune på oppdrag av Staten vegvesen en arkeologisk registrering innenfor planområdet i 2002 (Vikshåland 2003a, 2003b).

I løpet av registreringene ble det påvist 57 lokaliteter med automatisk fredede kulturminner hvorav en stor del ville bli direkte berørt av breddeutvidelsen. De påfølgende arkeologiske undersøkelsene av de påviste kulturminnene ble av Universitetets kulturhistoriske museer (UKM) organisert under et prosjekt; *E6-prosjektet Østfold*. Prosjektet har en planlagt tidsramme fra 1. mai 2003 til 31. desember 2006 (jf. Bårdseth 2004, prosjektplan).

På Årum øvre 644/3, 7 i Fredrikstad kommune ble det ved maskinell sjakting registrert bosetningsspor i form av ildsteder/kokegroper, stolpehull og tre større, udefinerte strukturer (jf. Vikshåland 2003b). Sporene ble kalt lokalitet 22, og resultatene fra utgravningen av denne presenteres her.

3 TIDSROM OG DELTAKERE

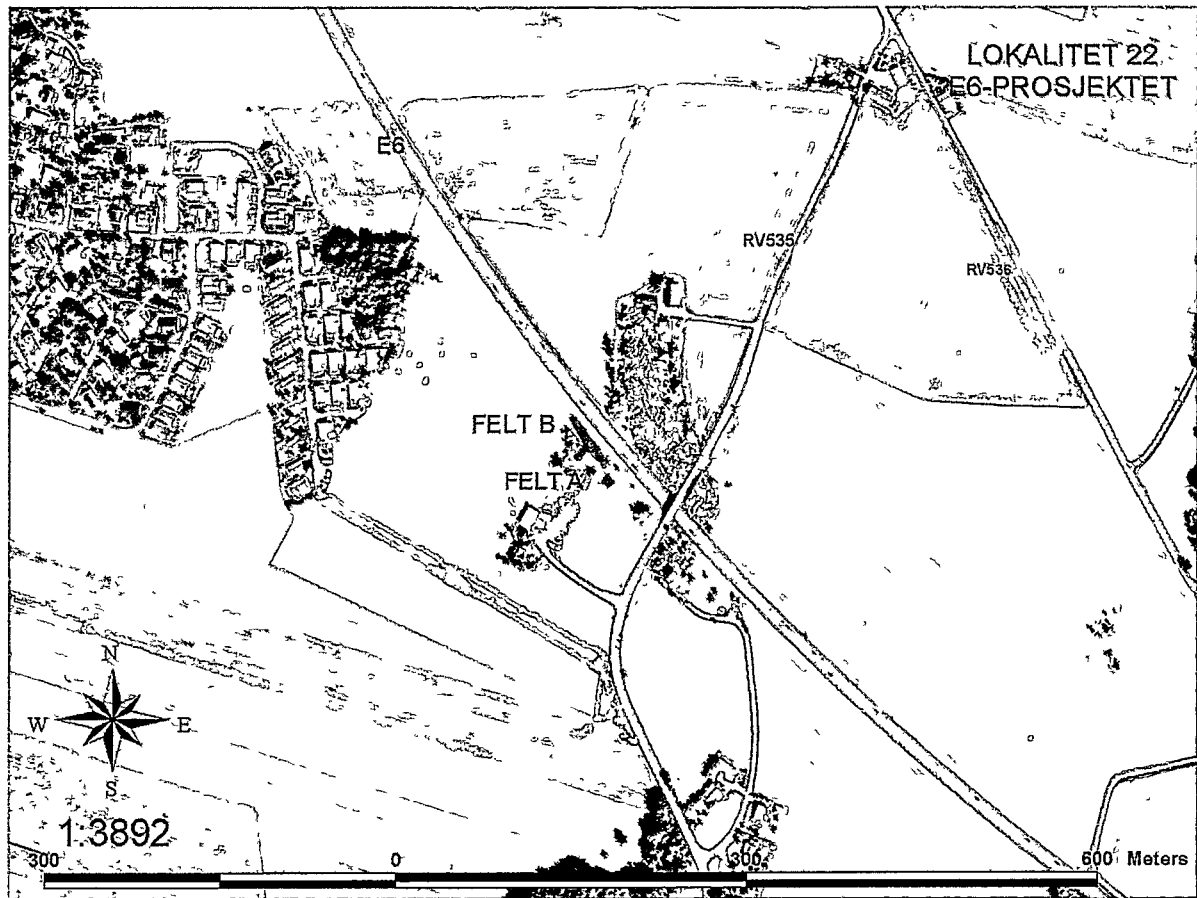
Den arkeologiske undersøkelsen på lokalitet 22 fant sted i periodene 28.-29. juli og 2.-3. august 2004.

Deltagere var:

- Leif Håvard Vikshåland, prosjektmedarbeider, 28.-29. juli.
- Line Grindkåsa, feltleder I, 28.-29. juli, 2.-3. august.
- Bjørnar Sæbø, feltassistent, 2.-3. august.
- Kristina Steen, feltassistent, 2.-3. august.
- Christer Tønning, prosjektmedarbeider, innmåling, 2. august.
- Bjørn Eyvind Thoresen, gravemaskinfører, Brødrene Grimrud, 28.-29. juli.
- Olav Berg, søking ved hjelp metalldetektor, 26. mai.

Ikke medregnet prosjektmedarbeidere, gravemaskinfører og metallsøker ble det brukt noe over 4 dagsverk på å dokumentere lokaliteten. Prosjektmedarbeider og gravemaskinfører brukte 2 dager, eller 4 dagsverk, på den maskinelle flateavdekkingen, mens innmålingen tok omkring ½ dagsverk.

4 LANDSKAP OG KULTURMILJØ

Figur 2 Oversikt over landskapet i området rundt lokalitet 22 med avmerkede felt.

Lokalitet 22 lå på Årum øvre 644/3,7 i Fredrikstad kommune omkring 34 m.o.h., på en liten høyde i terrenget mellom en liten bergkulle og E6. På motsatt side av E6 ligger det også en bergkulle som er delvis sprengt bort i forbindelse med anleggelse av veien. Sørøst for lokaliteten går riksvei 535 i nordøst-sørvest retning.

Lokaliteten lå i et forholdsvis åpent, litt bølgete landskap preget av jordbruksvirksomhet. Det er tidligere registrert en rekke fornminner i nærområdet, og innenfor en radius på ca. 500 meter ligger det helleristningsfelt, skålgroper, gravhauger og gravfelt, en steinalderlokalitet, rydningsrøyser og steinstrenger. Det er også funnet flint og varmepåvirket flint. Hovedvekten av fornminnene er helleristninger.

Tabell 1 Oversikt over registrerte fornminner i området rundt lokalitet 22.

ID- NUMMER	FORNMINNE	ID- NUMMER	FORNMINNE
ID 005970	Gravhaug	ID 007109	Skålgrop
ID 006088	Helleristningsfelt	ID 007110	Helleristning
ID 006824	Helleristningsfelt	ID 007111	Helleristningsfelt
ID 006825	Helleristningsfelt	ID 007112	Helleristning
ID 006826	Skålgropfelt	ID 007113	Gravfelt
ID 006827	Helleristningsfelt	ID 007114	Helleristningsfelt
ID 006828	Helleristning	ID 007115	Helleristningsfelt
ID 006829	Helleristningsfelt	ID 007116	Helleristningsfelt
ID 006830	Rydningrøys	ID 008185	Helleristningsfelt
ID 006831	Rydningrøys/steinstreng	ID 011297	Helleristningsfelt
ID 006832	Steinstreng	ID 020537	Helleristningsfelt
ID 006835	Funnsted for varmpåvirket flint	ID 020539	Helleristningsfelt
ID 006836	Funnsted for flint og skjørbrent stein	ID 020540	Helleristningsfelt
ID 006838	Skålgropfelt	ID 020541	Helleristningsfelt
ID 006898	Helleristningsfelt	ID 020542	Helleristningsfelt
ID 006909	Helleristningsfelt	ID 020543	Helleristningsfelt
ID 006910	Steinalderlokalitet	ID 020544	Helleristning
ID 007108	Gravrøys	ID 020545	Helleristning

I løpet av sesongen 2004 er også de registrert lokalitetene 21 og 56 (Årum øvre 644/3, 7) som lå omkring 150 meter nord for lokalitet 22 arkeologisk undersøkt. Her ble det registrert spor etter et 20 meter langt treskipet langhus, stolpehull uten noen påviselig sammenheng og kokegroper. I området mellom disse to lokalitetene ble det også funnet helleristninger og en steinsetting som ikke tidligere er registrert (Stene 2004).

5 UTGRAVNINGEN

5.1 PROBLEMSTILLINGER

Under registreringen ble det i det undersøkte området påvist tre ildsteder, tre kokegroper, mulige stolpehull og tre større, udefinerte strukturer med en lengde på mellom 1 og 2,34 meter.

Følgende problemstillinger var utgangspunkt for utgravningen:

- Ildsteder, kokegroper og stolpehull er typiske bosetningsspor. Kunne det avklares aktivitetsmønstre og identifiseres spor etter forhistoriske hus på lokaliteten? I så tilfelle skal disse tidfestes for å settes i sammenheng med aktivitetsspor på de nærliggende lokalitetene 21 og 56.

- De udefinerte strukturene kunne være graver. I så tilfelle, finnes det flere graver i området? Hvordan relaterer de seg til bosetningssporene på lokaliteten og sporene på lokalitet 21 og 56?

5.2 METODE

Undersøkelsen fant sted i dyrket mark, og metoden var maskinell flateavdekking. Ved bruk av denne metoden fjernes store mengder omrotet masse ved hjelp av en gravemaskin med en bred og flat skuffe, og spor etter menneskelige aktiviteter i undergrunnen avdekkes.

Denne metoden er mindre egnet for å avdekke enkeltgjenstander, og for å finne eventuelle metallgjenstander ble lokaliteten undersøkt ved hjelp av metalldetektor før den maskinelle sjaktingen tok til. Det ble ikke gjort noen funn.

I løpet av to dager ble til sammen 445, 847 kvadratmeter avdekket. En person fulgte gravemaskinen, og undergrunnen ble renset ved hjelp av krafse etter hvert som den ble avdekket.

Alle avdekkede strukturer ble fortløpende merket med spiker, og nummerert fra nummer S-10000 og oppover.

5.3 DOKUMENTASJON

Det ble registrert 18 strukturer på lokaliteten. Av disse ble 7 dokumentert i plan og profil ved tegning i målestokk 1:20, og ved fotografering. De øvrige ble beskrevet og fotografert i flaten, samtidig som mulig funksjon ble vurdert.

Det ble også tatt oversiktsbilder av lokaliteten før utgravningen startet.

Beskrivelse og tolkning av alle strukturer, og en oversikt over fotodokumentasjon er skrevet inn i Dokumentasjonsdatabasen for E6-prosjektet (se vedlegg).

5.4 NATURVITENSKAPLIGE PRØVER

Det ble tatt 4 makrofossilprøver (MF) og 5 kullprøver (KP) fra de registrerte strukturene. Disse ble nummerert fortløpende fra MF10000 og KP10000. Ingen prøver er i skrivende stund sendt til analyse.

Alle prøver er skrevet inn i Dokumentasjonsdatabasen for E6-prosjektet (se vedlegg).

5.5 FUNN

Det ble i løpet av undersøkelsen funnet 3 fragmenterte keramikkskår. Disse ble nummerert fortløpende fra F10000, og er sammen med prøvene skrevet inn i Oldsaksamlingens gjenstandsdatabase (se vedlegg).

5.6 ARBEIDETS GANG

For vurderinger vedrørende lokalitet 22 se prosjektets årsrapport (Vikshåland 2005).

Undersøkelsens tre første dager hadde fint vær, tidvis med sol. Den siste dagen var det bygeaktivitet med en del nedbør. Dette førte til noe vanskelige undergrunnsforhold, men forsinket likevel ikke arbeidet nevneverdig.

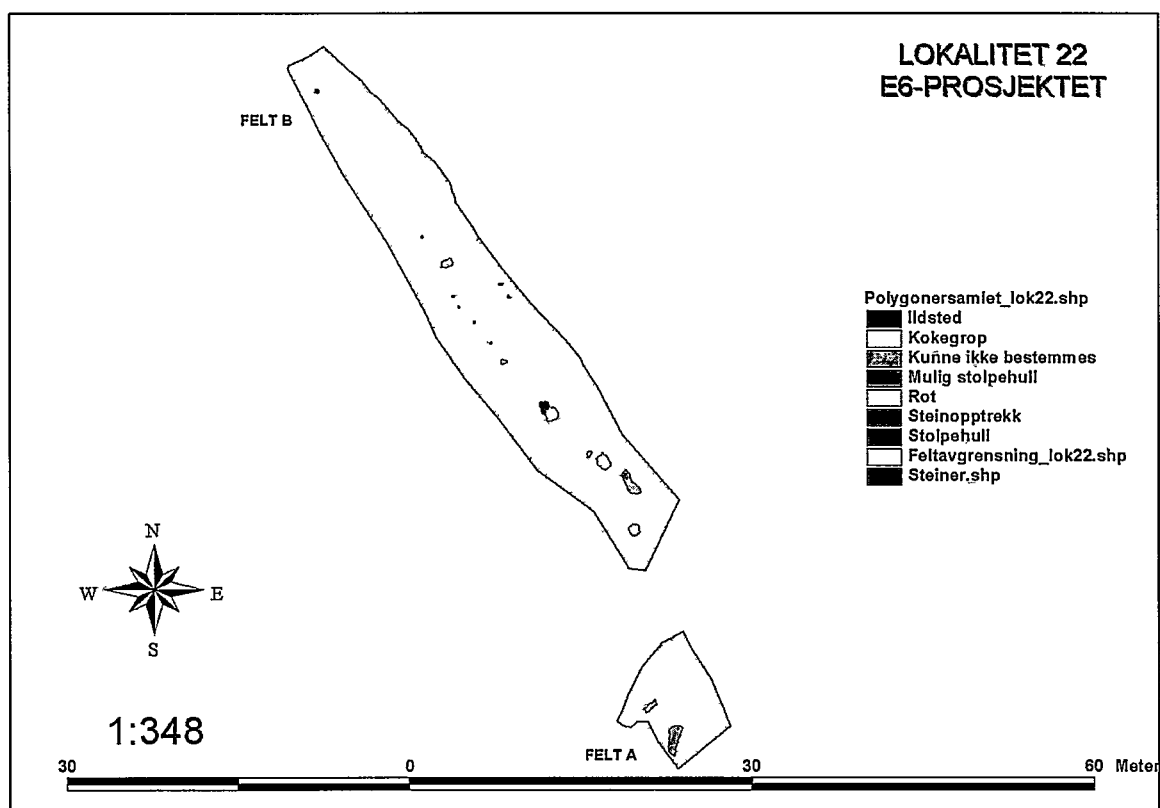

Undergrunnen i det undersøkte området besto av leire. Denne var svært kompakt, og snitting var bare praktisk mulig ved hjelp av øks.

6 RESULTATER OG TOLKNINGER

Basert på resultatene fra registreringen, ble det åpnet to områder på lokaliteten kalt felt A og felt B. Felt A lå lengst mot sør, og det var omkring 6,5 meter mellom dem.

- Felt A: 63, 405 kvadratmeter
- Felt B: 382, 442 kvadratmeter

Figur 3 Feltene A og B med registrerte strukturer (for mer detaljerte kart se vedlegg).

6.1 FELT A

På felt A var det i undergrunnen mot sør spor etter aktiviteter i nyere tid. Det er derfor mulig at lokaliteten opprinnelig har hatt en noe større utstrekning i denne retningen.

Under registreringen ble det avdekket tre større udefinerte strukturer som ble vurdert som mulige flatmarksgraver, og to av disse lå innenfor felt A. Under utgravningen ble de kalt S-10015 og S-10016.

Strukturene hadde en noe ujevn, avlang form. S-10015 var 2,65 meter lang og 1,12 meter bred på det bredeste, mens S-10016 var 1,29 meter lang og var fra 0,36-0,45 meter bred. Begge strukturene hadde en noe løs, gråbrun sand- og svakt leirblandet masse med noe grus og enkelte knyttnevestore steiner. Langs kanten til S-10016 lå det også to små hodestore steiner. Funksjonene til strukturene kunne ikke bestemmes, men de ble tolket som spor etter aktiviteter i nyere eller moderne tid.

6.2 FELT B

På felt B ble det registrert 16 strukturer med følgende tolkninger:

- 3 stolpehull
- 2 mulig stolpehull
- 5 kokegroper
- 2 ildsteder
- 1 struktur med ukjent funksjon
- 2 steinopptrekk
- 1 rotopptrekk

6.2.1 STOLPEHULL

To av de tre stolpehullene hadde en rund form, og målte 20x19 cm og 23x21 cm i flaten. Det ene stolpehullet ble snittet og var 18 cm dypt. Det siste stolpehullet som hadde en oval form, målte 24x20 cm i flaten var 17 cm dypt. De to mulige stolpehullene hadde en noe ujevn, rund form med en diameter på 24 og 21 cm i flaten, og var 8 og 12 cm dype i profil.

Det var ikke mulig å påvise en sammenheng mellom stolpehullene, og det er derfor ikke mulig å si noe om hvilken type konstruksjon de var spor etter.

Det ble tatt makrofossilprøver fra de snittede stolpehullene.

6.2.2 KOKEGROPER OG ILDSTEDER

Kokegropene hadde noe forskjellig form og størrelse, men ga likevel et ensartet inntrykk i flaten. En hadde oval form, en oval til rektangulær form, en rektangulær form og to hadde en rund form. Størrelsene varierte fra 49x53 cm til 132x114 cm, og de hadde mørk gråbrun,

leirblandet masse med enkelte skjørbrente steiner i flaten. En av kokegropene hadde en kullrand.

Tolkningen som kokegrop var i ett tilfelle noe usikker.

I en av kokegropene ble det funnet tre keramikkskår (C.53691/1). Et av skårene viser at karet de stammer fra har hatt en lysrødbrun, noe ujevn utside. Begge skårene har på innsiden en mørkbrun, nesten svart, farge. To av skårene hører sammen.

Ildstedet S-10017 var bare bevart som et tynt kullag under pløyselaget. Dette ble dessverre fjernet av gravemaskinen under avdekkingen, men et svakt fyllskifte med diameter på 80 cm undergrunnen viste likevel hvor det hadde ligget. Dette ble målt inn.

Det er mulig at kokegropbunn vil være en mer korrekt tolkning enn ildsted på denne strukturen.

S-10009 er tolket som bunnen av et ildsted, men det er også mulig at strukturen var et stolpehull. Strukturen hadde en noe ujevn, rund form og målte 36x43 cm i flaten. Massen var gråbrun, leirblandet med partier med trekull og to skjørbrente steiner.

På grunn av tidspresset utgravningen var under, ble ingen av kokegropene eller ildstedene snittet.

Det ble tatt kullprøver fra kokegropene hvor tolkningen var sikker.

6.2.3 STRUKTURER MED UKJENT FUNKSJON

På felt B ble det også avdekket en avlang struktur kalt S-10013 som ble vurdert som en mulig flatmarksgrav.

S-10013 hadde en rektangulær form, og målte i flaten 85x220 cm. Den hadde en mørk gråbrun, leirblandet masse med enkelte kullbiter og skjørbrente steiner.

Massen strukturen var klart annerledes enn den i strukturene på felt A, men tolkningen som flatmarksgraver ble likevel vurdert som usikker. For å undersøke nærmere ble det gravd et bredesnitt gjennom S-10013 samtidig som den ene halvparten ble formgravd. Strukturen viste seg å være 11 cm dyp med likartede masser i hele nedgravningen. I profil hadde nedgravningen to rette til svakt skrånende sider, og en bunn med tilnærmet flat form som skrånet svakt oppover mot vest.

Etter snittingen av strukturen var det ikke mulig å bekrefte tolkningen som flatmarksgrav, men den kunne heller ikke helt utelukkes. Konklusjonen er likevel at det er mindre sannsynlig at strukturen var en flatmarksgrav.

Det ble tatt en makrofossilprøve fra S-10013.

7 OPPSUMMERING

På lokalitet 22 ble det registrert 3 stolpehull, 2 mulige stolpehull, 5 kokegroper og 2 ildsteder. I tillegg ble det registrert spor etter 2 steinopptrekk, 1 rot og 3 strukturer hvis funksjon ikke kunne bestemmes. 2 av disse er vurdert som spor etter aktiviteter i nyere tid. De 3 strukturene med ukjent funksjon ble under planleggingen av utgravningen vurdert som mulige flatmarksgraver. I to av tilfellene er denne tolkningen avkreftet, mens den er vurdert som mindre sannsynlig i det tredje.

Stolpehull, kokegroper og ildsteder indikerer på forhistorisk bosetning. Det var imidlertid ikke mulig å påvise noen sammenheng mellom de forskjellige strukturene på lokalitet 22, og det kan derfor ikke bestemmes at det faktisk har ligget en boplass her. Det er likevel mulig at store deler av en eventuell boplass ble fjernet ved anleggelsen av E6 slik den ligger i dag.

Det er også mulig at de registrerte strukturene er spor etter et aktivitetsområde knyttet til den forhistoriske gården det ble funnet spor etter på lokalitetene 21 og 56 (Årum øvre 644/3, 7) (Stene 2004), eller andre boplasser i området som ennå ikke er registrert. De kan også være spor etter et mer kortvarig opphold i området. Forhåpentligvis vil resultatene fra naturvitenskapelige analyser tilføre denne problemstillingen mer informasjon.

OSLO 29.9.2004

Line Grindkåsa

Feltleder I

8 LITTERATURLISTE

Bårdseth, Gro Anita (red.) 2004:

E6-prosjektet Østfold, Halden, Sarpsborg, Fredrikstad og Råde kommune. Endelig prosjektplan. Fornminneseksjonen, Universitetet kulturhistoriske museer, Universitetet i Oslo.

Stene, Christine 2004:

E6-prosjektet Østfold. Arkeologisk utgravning i regi av Kulturhistorisk museum i forbindelse med breddeutvidelsen av E6 fra to til fire felt gjennom Østfold. Lokalitet 21 og 56. Rapport fra Arkeologisk utgravning av boplasspor i form av et treskipet langhus, stolpehull, kokegroper, strukturer med ukjent funksjon, skålgropfelt og en steinsetting. *Upublisert rapport, top.ark., Fornminneseksjonen, Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.*

Vikshåland, L.H. 2003a:

Kulturhistorisk registrering av automatisk fredede kulturminner i forbindelse med utvidelse av E6 gjennom Råde kommune. *Upublisert rapport. Østfold fylkeskommune, Regionavdelingen.*

Vikshåland, L.H. 2003b:

Kulturhistorisk registrering av automatisk fredede kulturminner i forbindelse med utvidelse av E6 fra Svingenskogen til grensen Sarpsborg/Råde. *Upublisert rapport. Østfold fylkeskommune, Regionavdelingen.*

Vikshåland, Leif Håvard 2005:

E6-prosjektet, Østfold. Årsrapport. Fornminneseksjonen, Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

9 VEDLEGG

- 9.1 TILVEKSTTEKST
- 9.2 STRUKTURLISTE
- 9.3 FUNNLISTE
- 9.4 PRØVELISTE
- 9.5 TEGNINGLISTE
- 9.6 FOTOLISTE

C53691/1-6

Boplassfunn fra bronsealder/jernalder fra ÅRUM SØNDRE (644 /7), FREDRIKSTAD K., ØSTFOLD (ID100075).

Boplassfunn i form av 3 stolpehull, 2 mulige stolpehull, 5 kokegroper og 2 ildsteder. I tillegg ble det registrert spor etter 2 steinopptrekk, 1 rot og 3 strukturer hvis funksjon ikke kunne bestemmes. Det var ikke mulig å påvise sammenheng mellom bosetningssporene på lokaliteten. Undersøkelsen er utført av E6-prosjektet Østfold ved KHM i 2004, og lokaliteten regnes som ferdig undersøkt innenfor grensene til reguleringsplanen (Grindkåsa 2004, Vikshåland 2007). Dette er et forvaltningsinitiert prosjekt (2003-2007) som ble etablert i forbindelse med breddeutvidelse av E6 gjennom Råde, Sarpsborg, Fredrikstad og Halden kommuner. Statens vegvesen Region Øst er tiltakshaver. Lokaliteten ble registrert av Østfold fylkeskommune i 2002 (Vikshåland 2003, C55145).

Det aktuelle området lå i dyrka mark, og ble undersøkt ved maskinell flateavdekking. I alt ble det åpnet opp et område på 1292 kvadratmeter og påvist 18 strukturer. Alle strukturene ble innmålt, og 7 dokumentert i plan og profil. Det ble samlet inn 4 makrofossilprøver som ikke ble prioritert for flotering og analyse. I tillegg ble det samlet inn 5 kullprøver som ikke er analysert. Funn og trekullprøver er magasinert ved KHM.

Litteratur:

Grindkåsa, L. 2004: *Rapport arkeologisk utgraving. Kokegroper, stolpehull uten kontekst, strukturer med ukjent funksjon. Årum øvre, 644/3,7. Fredrikstad kommune, Østfold. Lokalitet 22. Undersøkt i 2004.* Upublisert rapport. Topografisk arkiv. Kulturhistorisk museum. Oslo.

Vikshåland, L. H. 2003: *Kulturhistorisk registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med breddeutvidelse av E6 fra Svingenskogen til grensen Sarpsborg/Råde.* Upublisert rapport. Regionalavdelingen, Østfold fylkeskommune. Topografisk arkiv. Kulturhistorisk museum. Oslo.

Vikshåland, L. H. 2007: "Årum nedre og Årum øvre. Hus, boplassspor og skålgroper fra bronsealder og eldre jernalder (lokalitet 18, 21 og 56)". I: G. A. Bårdseth (red): *Hus og gard langs E6 i Fredrikstad og Sarpsborg kommune.* Varia 67. Kulturhistorisk museum. Fornminneseksjonen. Universitetet i Oslo.

Kartreferanse: CR 030-5-3

Projeksjon: NGO1948 Gauss-K; Akse 3

Koordinater: N 139401, Ø 22114

Funn av keramikkskår:

1) 3 skår, 16 g, fra kar av keramikk funnet i kokegrop S-10007. I felt ble skårene gitt ulike funnummer etter funnsted. Ved katalogisering ble det opprettet et skjema for hvert funnummer. Skårene er av grovt uornert gods magret med bergartskorn med diameter opp til 1-2 mm. Forholdsvis godt brenningspreg.

Vedlegg 9.1, tilveksttekst

Kullprøver:

- 2) **Prøve, kull** fra kokegrop S-10014. *Vekt:* 48 g.
- 3) **Prøve, kull** fra kokegrop S-10010. *Vekt:* 34 g.
- 4) **Prøve, kull** fra kokegrop S-10012. *Vekt:* 5 g.
- 5) **Prøve, kull** fra kokegrop S-10007. *Vekt:* 4 g.
- 6) **Prøve, kull** fra ildsted S-10009. *Vekt:* 2 g.

Vedlegg 9.2, strukturliste

Strukturnummer	Form i Flate	Dybde i profil	Diameter	Lengde	Bredde	Fyllmasser	Tolkning	Kommentar
10000	Ujevn	14	0	43	42	Humus	Rotopptrekk	
10001	Rund	8	24	0	0	Humus	Mulig stolpehull	
10002	Rund	12	0	21	20	Humus	Mulig stolpehull	
10003	Rund	0	0	15	13	Humus	Steinopptrekk	
10004	Rund	0	0	23	22	Humus	Steinopptrekk	
10005	Oval	17	0	24	20	Humus	Stolpehull	
10006	Rund	18	0	23	21	Humus	Stolpehull	
10007	Oval	0	0	110	64	Humus	Kokegrop	Ikke snittet
10008	Rund	0	0	20	19	Humus	Stolpehull	Ikke snittet
10009	Ujevn	0	0	43	36	Humus	Ildsted	Ikke snittet
10010	Rund	0	0	132	114	Humus	Kokegrop	Ikke snittet
10011	Ujevn	0	0	53	49	Humus	Kokegrop	Ikke snittet
10012	Rund	0	0	96	93	Humus	Kokegrop	Ikke snittet
10013	Rektangulær	11	0	220	85	Leire	Kunne ikke bestemmes	
10014	Rektangulær	0	0	135	103	Humus	Kokegrop	Ikke snittet
10015	Rektangulær	0	0	240	100	Leire	Kunne ikke bestemmes	Ikke snittet
10016	Rektangulær	0	0	129	45	Leire	Kunne ikke bestemmes	Ikke snittet
10017	Rund	0	0	80	80	Humus	Ildsted	Ikke snittet

Vedlegg 9.3, funnliste

C-nr.	U-nr.	Funn-nr. (felt)	Struktur- nr.	Gjenstandstype	Materiale
53691	1	F10001	10007	Kar	keramikk
53691	1	F10002	10007	Kar	keramikk

Vedlegg 9.4, prøveliste

C-nr.	U-nr.	Funn-nr. (felt)	Struktur-nr.	Prøvetype	Kontekst	Datering
53691	2	KP10001	10014	Prøve, kull	Kokegrop.	
53691	3	KP10002	10010	Prøve, kull	Kokegrop.	
53691	4	KP10003	10012	Prøve, kull	Kokegrop.	
53691	5	KP10004	10007	Prøve, kull	Kokegrop.	
53691	6	KP10005	10009	Prøve, kull	Ildsted.	

Vedlegg 9.5, tegningliste

Tegning-nr.	Motiv	Målestokk	Sign
1	S-10000, plan og profil.	1:20	02.08.04.BS
2	S-10001, plan og profil.	1:20	02.08.04.BS
3	S-10002, plan og profil.	1:20	02.08.04.BS
4	S-10003, plan og profil.	1:20	02.08.04.BS
5	S-10004, plan og profil.	1:20	02.08.04.BS
6	S-10005, plan og profil.	1:20	03.08.04.BS
7	S-10006, plan og profil.	1:20	03.08.04.BS

Vedlegg 9.6, fotoliste

FOTOLISTE

CF.29221-29222

Negativ nr.	Bildernr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Prof	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
29218	16	Dias	5		0	0	-1	0								10000
29221	22	Papir	22	10005	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9889
	27	Papir	22	10004	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9884
	26	Papir	22	10008	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9885
	25	Papir	22	10008	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9886
	21	Papir	22	10005	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9890
	23	Papir	22	10009	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9888
	36	Papir	22	10000	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9875
	34	Papir	22	10001	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9877
	24	Papir	22	10009	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9887
	28	Papir	22	10004	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9883
	29	Papir	22	10004	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9882
	30	Papir	22	10003	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9881
	31	Papir	22	10003	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9880
	33	Papir	22	10001	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9878
	20	Papir	22	10006	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9891

Negativ nr.	Bildernr.	Filmtype	Lokaltet	Struktur	Plan	Profi	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
29221	35	Papir	22	10000	0	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9876
	8	Papir	22	10012	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	03.08.2004	KS	9903
	32	Papir	22	10002	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Nordspiker peker mot NØ Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9879
	7	Papir	22	10012	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	03.08.2004	KS	9904
	19	Papir	22	10006	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9892
	1	Papir	22	10002	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9910
	2	Papir	22	10002	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9909
	3	Papir	22	10001	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9908
	4	Papir	22	10001	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9907
	10	Papir	22	10010	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	02.08.2004	KS	9901
	6	Papir	22	10013	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	03.08.2004	KS	9905
	9	Papir	22	10010	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	02.08.2004	KS	9902
	11	Papir	22	10000	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	02.08.2004	KS	9900
	12	Papir	22	10000	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	02.08.2004	KS	9899
	13	Papir	22	10014	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	02.08.2004	KS	9898
	14	Papir	22	10014	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	02.08.2004	KS	9897

Negativ nr.	Bildernr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profil	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Persone(r) i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
29221	15	Papir	22	10011	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9896
	16	Papir	22	10011	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9895
	17	Papir	22	10007	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9894
	18	Papir	22	10007	-1	0	0	0			Plan med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Øst	02.08.2004	KS	9893
	5	Papir	22	10013	-1	0	0	0			Plan uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		Vest	03.08.2004	KS	9906
29222	30	Papir	22	10005	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9917
	36	Papir	22	10003	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9911
	35	Papir	22	10003	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9912
	34	Papir	22	10004	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9913
	33	Papir	22	10004	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9914
	29	Papir	22	10005	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9918
	28	Papir	22	10006	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004	BS	9919
	27	Papir	22	10006	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSV	03.08.2004		9920
	31	Papir	22	10013	0	-1	0	0			Profil uten strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSØ	03.08.2004	KS	9916
	32	Papir	22	10013	0	-1	0	0			Profil med strukturnummer. Oversiktsfoto over lok 22 på film 37 bilde 31-18		SSØ	03.08.2004	KS	9915
29753	32	Papir	6	23045	0	0	-1	0			Oversiktsbilde av dumpa med "Bjornar-ryser" og grafene.		NØ	17.06.2005	LMBJ	6482